

Umsögn varðandi fyrirhugaðar breytingar á fæðingarorlofi frá 01.01.21

Ég finn mig knúna til þess að senda inn ábendingu varðandi fyrirhugað skipulag á fæðingarorlofi þar sem ég finn að það hefur mikil áhrif á mig og vekur hjá mér sterkar tilfinningar. Mér finnst fyrirhugað skipulag ekki líta til 1) jafnréttis kynjanna, 2) hafa hag barnsins að leiðarljósi né 3) vera raunsætt þegar lagt er til að tímabilið verði stytzt úr 24 mánuðum í 18 mánuði.

Ég geng núna með mitt annað barn og fagna því að fæðingarorlofið sé að lengjast (enda var ég búin að bíða með næstu barneignir fram til ársins 2021 til þess að geta nýtt 12 mánaða fæðingarorlof). Ég bjóst einhvernvegin við því að mánuðirnir yrðu 4 sem móðir fengi, 4 sem faðir fengu og síðan væru 4 sameiginlegir mánuðir (svipað og 3-3-3 mánuðirnir hafa verið).

Ég hyggst taka lengra fæðingarorlof núna heldur en seinast. Fæddist frumburðurinn í janúar 2018 og vorum við foreldrarnir nýlega útskrifuð úr námi og með mikinn metnað að sýna okkur og sanna í vinnu, og var því fæðingarorlofið skipulagt þannig að við værum bæði að njóta tíma með barnsins auk þess sem það liði ekki of langt þar til við myndum bæði snúa aftur til vinnu. Ég til ríkja í mér sterka kennd gagnvart kynjajafnrétti og óska þess heitt að kynin geti verið jöfn að sem mestu. Var því upprunalegt plan að ég tæki 3 mánuði í fæðingarorlof, síðan væru 3 mánuðir þar sem við foreldrarnir værum bæði í 50% vinnu og síðan tæki faðirinn 3 mánuði. Vorum við heppin að búa í litlu sveitarfélagi á þessum tíma þar sem dagforeldrar eru ekki og börn komast 9 mánaða inn á leikskóla.

Áttaði ég mig fljótlega á því eftir fæðingu að slíkt plan myndi ekki ganga upp. Raunin varð sú að ég tók 6 mánuði, var búin að vinna mér inn sumarfrisdaga (vann það inn með aukavinnu á meðan ég gekk með barnið) og var því 7 mánuði heima með barninu og fór svo að vinna. Faðir tók tvær vikur þegar barnið fæddist og síðan 2,5 mánuði þegar ég fór að vinna. Brjóstgjöf gekk vel og var barnið því á brjósti en talsverðar breytingar urðu á því þegar ég fór að vinna; ég þurfti bæði að vakna fyrr fyrir vinnu og byrja á brjóstgjöf við heimkomu að vinnu lokinni. Hafði ég velt fyrir mér að pumpa mig eða koma heim til að gefa barninu að drekka í hádeginu, en fannst mér það á endanum of mikið umstang og streita (það hefði þýtt 30 mín aukakeysla á dag að koma heim og gefa, fyrir utan tímann sem brjóstgjöf tekur, eða svipaðan tíma við að pumpa mig í vinnunni og fannst mér vinnustaðurinn frekar óþægilegur staður fyrir svo persónulega athöfn). Því minnkaði brjóstgjöfin verulega. Þrátt fyrir að finna fyrir sterkum geðtengslum við barnið frá fæðingu hafði það áhrif á tengslin að brjóstgjöf minnkaði, eins fann ég að þar sem ég væri farin að vinna hafði það áhrif á geðtengslin okkar á milli. Frábært að tengslin styrktust við föður sem nú var meira heima og barnið farið að leita mun meira til, en það á ekki að bitna á tengslum barns við móður heldur.

1) Líffræðilega verður aldrei jafnrétti að eignast barn. Karlar geta ekki gengið með börn né sinnt brjóstgjöf. Ég tek það þó fram að ég fékk góðan stuðning frá maka hvað brjóstgjöf varðar, maki kom með mér á námskeið og aðstoðaði mig þegar ég var að komast í rútínu með brjóstgjöf sem talsverðar áhyggjur fóru í fyrstu dagana.

Karlar ganga ekki í gegnum ferlið fyrir meðgöngu, meðgönguna sjálfa, fæðinguna né ferlið að jafna sig eftir fæðingu. Ég var að fylgjast með egglosi í nokkra mánuði og fann fyrir pressu þegar að því kom,

gerði allt í mínu veldi til að getnaður myndi takast. Ég tókst á við ógleði og breytingar á líkama á meðan meðgöngu stóð, ég kom barninu í heiminn og ég jafnaði mig eftir fæðinguna. Með ómetanlegum stuðningi frá föður, en samt sem áður var ég í bílstjórasætinu. Fyrir utan 9 mánaða meðgöngutíma fyrir fæðingu barns þar sem mikið er lagt á móður (yndislegt ferli en ekki hægt að neita því að líkaminn gjörbreytist) tók það mig talsverðan tíma að jafna mig eftir fæðingu, bæði líkamlega og andlega. Get ekki talið annað en að ég hafi verið við góða heilsu eftir fæðingu. Ég þurfti að glíma við algenga eftirkvilla eftir fæðingu sem sumir kráfast lyfja, og einnig fann ég fyrir talsverðum kvíða gagnvart nýju hlutverki og fór á lyf við kvíða.

Finnst mér þegar litið er til þess hvað mæður ganga í gegnum á meðgöngu og eftir fæðingu því ekki sanngjarnt að hugsa til þess að feður ættu jafnan rétt á fæðingarorlofi eftir fæðingu. Yndislegt að þeir verji tíma með barninu og að sjálfsögðu finnst mér að þeir eigi að taka eins langt fæðingarorlof og hægt er, en hvað hentar hverri fjölskyldu finnst mér að eigi að vera val fjölskyldunnar að finna út; hvernig stuðlum við sem fjölskylda að sem bestu jafnrétti gagnvart barninu, og einnig að veita móður svigrúm til þess að jafna sig eftir langt og magnað ferli og njóta nýja barnsins.

Mér finnst það valdeflandi að hugsa til þess að konur hafi aukið val á því hvernig fæðingarorlofinu sé háttað, í samráði við föðurm og myndi ég vilja sjá slíkar breytingar. Miðað við öll þau atriði sem konur hafa haft takmarkað að segja um í gegnum tíðina, fyndist mér þetta vera sterkur vettvangur til þess að hafa bæði jafnrétti og rödd móðurinnar að leiðarljósi. Að lokum vil ég nefna varðandi kynjajafnrétti að þar sem mæður myndu ekki hafa kost á meira en 7 mánuðum í fæðingarorlofi er líklegt (líkt og algengt hefur verið) að þær myndu teygja fæðingarorlofið = lægri tekjur yfir lengra tímabil. Á meðan myndu feður jafnvel ekki nýta sína mánuði til þess að missa ekki úr tekjum. Hvar er jafnréttið hér þegar konur lækka þá bara enn meira í tekjum til þess að geta verið lengur heima með barni.

2) Með hag barns að leiðarljósi ber að líta til þess að ekkert fjölskyldumynstur er eins. Mín fjölskylda er til dæmis á allt öðrum stað núna þegar von er á öðru barni heldur en því fyrsta. Við vorum nýútskrifuð, nýflutt og tiltölulega óviss með ýmsa þætti eins og til dæmis framtíðarþúsetu. Núna erum við t.d. búin að fjárfesta í fyrstu fasteignarkaupunum, erum komin á stöðugri stað fjárhagslega séð og getum „leyft“ okkur lengra fæðingarorlof, bæði hvað móður og föður varðar.

Í mínu tilviki hefur föðurnum hefur langað í börn allt frá því við kynntumst rétt um tvítugt. Eins mikil barnagæla og hann er og gefur sig allan í barnið okkar hentar það honum betur að vera styttra heima heldur en móðir og fara fyrir að vinna, ýmsar ástæður eru fyrir því. Á annan hátt nutum við samveru þegar ég lít til fyrra fæðingarorlofs, heldur en áherslan á að hann væri lengur heima og ég farin að vinna. Móðir er alveg eins spennt fyrir því að fara aftur að vinna að fæðingarorlofi loknu og faðirinn en vill hafa möguleika og frelsi á rúmum tíma til að njóta þess ferlis sem fer í gang við að eignast barn, bæði líffræðilegu og tilfinningalegu.

Mælt er með því að barn verði í að minnsta kosti ár á brjósti – hver er hagur barnsins að móðir sé farin að vinna fyrir eins árs aldur og geti því ekki sinnt brjóstgjöf jafn vel? Ég tek það fram að ég vonast til þess að verða að einhverju leyti farin að vinna áður en fyrsta ári barns lýkur í næsta fæðingarorlofi. Tel ég það gott fyrir mína geðheilsu að sinna öðrum verkefnum, en vil ég geta stjórnað hlutfallinu í stað þess að eiga ekki rétt á lengra orlofi á móti, og vil ég einnig hafa góðan tíma á móti þess sem ég fer frá barni til þess að sinna brjóstgjöf.

3) Ég nefndi áðan hve heppin við vorum að búa í sveitarfélagi þar sem frumburðurinn komst á leikskóla 9 mánaða. Veit ég að slíkt er tilvikið í langfæstum tilvikum, og í mörgum tilvikum eru börn ekki að komast

inn á leikskóla fyrr en við 2 ára aldur. Hvernig má það þá vera raunsætt að leggja til að tímabil fæðingarorlofs verði stýtt úr 24 mánuðum í 18 mánuði? Mögulega er hægt að komast að hjá dagforeldri fyrr en það er ekki gefið og þétt setið um plássin þar. Í því sveitarfélagi sem ég bý í núna er vöntun á dagforeldrum. Er réttlætanlegt að hafa annað foreldrið tekjulaust þar sem barnið kemst ekki í dagvistun? Liggur það einnig í augum uppi að líklegast þurfi að dreifa fæðingarorlofi (sem eru ekki einu sinni 100% laun til að byrja með) yfir á lengri tíma, sem oft lendar á konum – hvar er jafnréttið þar hvar laun varðar? Af hverju að halda áfram að leggja meiri streitu og áhyggjur yfir á konur/mæður varðandi barnsburð - af hverju þróum við ekki fæðingarorlof til hins betra þar sem hagur barnsins er í forgangi og kynjajafnrétti erhaft til hliðsjónar og fylgt eftir því sem hægt er – með áherslu á sameiginlegar ákvarðanir, ekki þvingaðar.

Virðingarfyllt,

M. Brynja Guðmundsdóttir